

JÖKLARANNSÓKNAFÉLAG ÍSLANDS

Skýrsla formanns fyrir starfsárið 2019

Árið 2019 var enn eitt ár grósku og góðs félagsstarfs. Ferðir og fundir voru vel sóttir og frekar fjölgar í félaginu en fækkar. Fjárhagur þess er einnig góður en eins og reikningar sem gjaldkeri kynni var afgangur af starfseminni 3,5 millj. og svigrúm okkar til athafna og endurnýjunar tækja og búnaðar fer vaxandi.

Aðalfundur var haldinn 26. febrúar. Fundarstjóri var Tómas Jóhannesson en Finnur Pálsson fundarritari. Á fundinum urðu breytingar á stjórninni en Árni Páll Árnason ákvað að hætta eftir 15 ára setu í aðalstjórn.

Stjórn JÖRFÍ 2018

Magnús Tumi Guðmundsson, formaður
Magnús Hallgrímsson, varaformaður
Sjöfn Sigsteinsdóttir, gjaldkeri
Guðfinna Aðalgeirsdóttir, ritari
Sigurður Vignisson, meðstjórnandi.

Varastjórn:

Hálf dán Ágústsson, Þóra Karlsdóttir, Andri Gunnarsson og Vilhjálmur S. Kjartansson.

Nefndir JÖRFÍ:

Rannsóknanevnd:

Magnús Tumi Guðmundsson formaður, Alexander Jarosch, Andri Gunnarsson, Bergur Bergsson, Bergur Einarsson, Björn Oddsson, Bryndís Brandsdóttir, Eyjólfur Magnússon, Finnur Pálsson, Guðfinna Aðalgeirsdóttir, Hálf dán Ágústsson, Hrafnhildur Hannesdóttir, Magnús Hallgrímsson, Oddur Sigurðsson, Tómas Jóhannesson og Þorsteinn Þorsteinsson.

Bílanefnd:

Sigurður Vignisson formaður, Árni Páll Árnason, Eiríkur Finnur Sigursteinsson, Garðar Briem, Hallgrímur Þorvaldsson og Þórður Örn Reynisson.

Skálanefnd:

Sverrir Hilmarsson formaður, Aðalsteinn Svavarsson, Alexander Ingimarsson, Ástvaldur Guðmundsson, Grétar Þorvaldsson, Guðbjörn Þórðarson, Gunnar Antonsson, Leifur Þorvaldsson, Snæbjörn Sveins-

son, Stefán Bjarnason, Vilhjálmur S. Kjartansson og Þorsteinn Kristvinsson.

Ferðanevnd:

Sjöfn Sigsteinsdóttir formaður, Bergur Bergsson, Herdís Schopka, Hlynur Skagfjörð Pálsson, Hlynur Skagfjörð, Magnús Tumi Guðmundsson, Sigurður Vignisson, Sveinbjörn Steinþórsson og Vilhjálmur S. Kjartansson.

Ritstjórnar Jökuls:

Bryndís Brandsdóttir, Leó Kristjánsson, Gréta Björk Kristjánisdóttir og Snævarr Guðmundsson.

Ritnefnd Jökuls:

Christopher J. Caseldine, Fiona S. Tweed, Gifford H. Miller, Haraldur Sigurðsson, Helgi Björnsson, Karen L. Knudsen, Karl Grönvold, Kristján Sæmundsson, Robert S. Dietrick, Tómas Jóhannesson og William H. Menke.

Skemmtinefnd:

Katla Sigríður Magnúsdóttir, formaður, Karl Stefánsson og Sigurrós Arnardóttir. *Valnefnd:* Jón E. Ísdal, Stefán Bjarnason og Oddur Sigurðsson.

Fulltrúi í SAMÚT:

Björn Oddsson, Árni Páll Árnason til vara.

GJÖRFÍ-nefnd:

Þóra Karlsdóttir og Ástvaldur Guðmundsson.

Félagatal:

Hálf dán Ágústsson og Jóhanna Katrín Þórhallsdóttir.

Geymsla í Mörk: Alexander Ingimarsson.

Erlend áskrift: Bóksala stúdenta.

FÉLAGATAL

Dálítill fjölgun varð í félagahópnum. Heiðursfélagar eru 17, almennir félagar 538, fjölskyldufélagar 21 og námsfólk 54. Fyrirtæki og stofnanir eru 36. Samtals eru þetta 666 félagar og aðilar. Erlendir áskrifendur Jökuls eru færri en 50 en nákvæm tala liggur ekki fyrir sem stendur.

Fyrstu berin tínd í góða veðrinu í mynna Steinholtsdals í sumarferðinni 10. ágúst. – *Picking berries in Steinholtsdalur during the summer trip.* Ljósmynd/Photo. Magnús Tumi Guðmundsson.

Snæbjörn Sveinsson, Garðar Briem, Gunnar Jónsson, Vilhjálmur Þorvaldsson, Sverrir Hilmarsson og Sigurður Vignisson á Grímsfjalli í vinnu- og minningarferðinni. – *At Grímsfjall.* Ljósmynd/Photo. Magnús Tumi Guðmundsson.

RANNSÓKNIR

Eins og undanfarin ár snérust rannsóknir félagsins um vorferð á Vatnajökul, mælingar á afkomu Mýrdalsjökuls og sporðamælingar.

1. *Afkomumælingar á Mýrdalsjökli.* 1. Hópur fór á jökulinn í maí og tók fjórar afkomuholur, þrjár holur í öskjunni og eina í suðurhlíð jökulsins upp af Sólheimaleiði. Vitjað var um stikurnar um mánaðarmótin ágúst-september. Vetrarákoma var í drjúgu meðal-lagi en leysing síðastliðið sumar var með mesta móti.

2. *Vorferð 29. maí.–9. júní.* Ferðin nú var með nokkuð öðru sniði en oftast hefur verið, því henni var skipt í tvo hópa, fyrri og seinni hóp þar sem hvor hópur dvaldi fimm nætur á fjallinu. Ferðin var farin um Skál-arfellsjökul en í þetta sinn var það ekki gert vegna snjóþyngsla á Jökulheimaleið, heldur vegna þess að ekki var talin fær leið með þungaflutning yfir aurbleytusvæðið framan við Tungnaárjökul. Þetta er í fyrsta skipti í 66 ára sögu vorferða sem aurbleytan hamlar för, en Tungnaárjökull hopar nú hratt. Veður var mjög hagstætt í ferðinni og færi ennþá betra. Því gengu mælingar vel. Unnið var að íssjarmælingum á nokkrum stöðum, GPS landmælingum, vitjað um GPS-tæki og jarðskjálftamæla á jöklinum, gerðar gasmælingar, þyngdarmælingar á Bárðarbungu, unnið að jarðsjarmælingum á íshellu Grímsvatna, unnið að mælingum á vatnshita og bráðnun og skoðaðir klettur sem nú eru að stinga upp kollinum vestast í Grímsvötnum. Hópur dvaldi í Kverkfjöllum í nokkra daga við gasmælingar. Nokkrir blaða- og kvikmyndatökumenn tóku þátt, m.a. vegna gerðar heimildarmyndar vegna 100 ára afmælis Veðurstofunnar á þessu ári (2020) auk þess sem grein birtist í Iceland Review um ferðina síðastliðið sumar.

3. *Sporðamælingar.* Hrafnhildur Hannesdóttir hefur nú tekið við umsjón sporðamælinga af Bergi Einarsyni. Mælingarnar gengu fyrir sig með hefðbundnum hætti og áfram hoga jöklar hratt, eins og verið hefur undanfarinn aldarfjórðung.

FUNDIR

Aðalfundur var á hefðbundnum tíma í lok febrúar en í kjölfar aðalfundarstarfa horfðum við á kvikmynd Árna Stefánssonar um Fransk-Íslenska leiðangurinn í mars-apríl 1951. Vorfundurinn var þann 30. apríl. Þar

fjölluðu Hrafnhildur Hannesdóttir og Snævarr Guðmundsson um breytingar á suðausturhluta Vatnajökuls frá litlu ísöld fram til dagsins í dag. Haustfundur var haldinn 22. október. Fyrir hlé fjallaði Magnús Tumi Guðmundsson um fyrstu þekktu ferð í Grímsvötn – ferð Svíanna Erik Ygberg og Hakon Wadell í lok ágúst 1919. Eftir hlé sýndi Sverrir Hilmarsson myndir af ferðum sínum til Suðurskautslandsins. Fundirnir voru allir nokkuð vel sóttir. Á aðalfundi og vorfundi voru 45–50 manns, en yfir 70 á haustfundinum.

ÚTGÁFA JÖKULS, FRÉTTABRÉF OG VEF-SÍÐA

Jökull 68 kom út snemma árs og var 136 blaðsíður. Þar er að finna fjórar ritrýndar fræðigreinar og 40 blaðsíður af ýmsu efni á íslensku. Allt efni Jökuls utan tvö nýjustu heftin eru nú aðgengileg á vef Landsbókafansins, timarit.is. Af þessu leiðir að aðgengi að elstu heftunum er stórbætt frá því sem áður var, en fyrstu 20 árgangarnir hafa verið verið uppseldir í nokkur ár.

Bóksala stúdenta sér um dreifingu erlendis. Um-sjón með vefsíðu og fréttabréfi hefur Hálfán Ágústsson.

SKEMMTIFERÐIR

Sumarferð var farin í annarri viku ágúst. Í þetta sinn fórum við í Bása við Þórsmörk og þaðan að Gígjökli og Steinholtshöfði í bláskaparveðri laugardaginn 10. ágúst. Þáttakendur skoðuðu ummerki um hlaupin sem komu samfara gosinu í Eyjafjallajökli í apríl 2010, ummerki um Steinholtshlaupið 1967 og síðast en ekki síst ummerki um gríðarhraða hörfun þessara jökla á síðustu árum. Þáttakendur voru 58 og farið var á einkabílum. Ferðin var skipulögð þannig að þeir sem ekki höfðu jeppa til umráða fengu far. Ferðin tókst með miklum ágætum.

Dagana 29. ágúst – 1. september var vinnuferð í Grímsvötn. Hún var óvenju fjölmenn enda tóku margir þátt í þeim tilgangi að halda upp á það þann 31. ágúst að þann dag voru nákvæmlega 100 ár frá komu þeirra Wadell og Ygberg í Grímsvötn. Listafólkið Anna Línadal og Bjarki Bragason stóðu fyrir dagskrá í tilefni afmælisins og færðu m.a. félaginu sérstaklega gerða postulínsdiska með áprentuðum mælihlífum úr vorferðum síðustu áratuga. Einn diskurinn hangir nú

á vegg í skálanum á Grímsfjalli. Veður var hagstætt og tókst að bera á öll hús og ditta að mörgu.

Helgina 13.-15. september fór 17 manna hópur hefðbundna 13. septemberferð í Jökulheima. Ferðin heppnaðist vel með gönguferðum og grilli.

GJÖRFÍ göngur voru nokkuð reglulega annan hvern fimmtudag yfir veturinn. Misjafnt er hve margir mæta en ferðirnar eru öllum opnar og auglýstar í fréttabréfinu.

SKÁLAMÁL

Skálanefnd fór nokkra ferðir í Jökulheima og sinni venjulegu viðhaldi. Ástandið á húsunum er almennt gott. Á Grímsfjall var farið 29. ágúst ? 1. september eins og nefnt var hér að framan. Auk málnar á öllum húsum voru þau yfirfarin, dælubúnaði fyrir dieselólíu úr útítanki var komið í lag og áfyllingarkerfi uppfært. Viðhald og rekstur rafstöðvarinnar er í samstarfi við Neyðarlínuna. Til stóð að smíða kamar fyrir Esjufjöll, en styrkur fékkst til þess úr Uppbyggingarsjóði ferðamannastaða. Ekki voru þó tók á því að ljúka verkinu síðastliðið vor þar sem tími til stefnu var of skammur, en vegna aðstæðna þarf að fara í Esjufjöll ekki seinna en í lok mars eins og aðstæður eru nú orðnar. Stefnt er á að klára verkefnið nú á árinu 2020, fyrir lok mars ef aðstæður leyfa.

Bragginn Breiðá á Breiðamerkursandi er elsta hús sem enn er uppistandandi hér á landi og byggt með þarfir jöklarannsóknar í huga. Nokkur umræða hefur verið á síðustu misserum um framtíð þess, en vilji stendur til þess að varðveita húsið, helst í samvinnu við Vatnajökulsþjóðgarð. Það mál er enn sem komið er í biðstöðu.

BÍLAMÁL

Bíll félagsins stendur ennþá fyrir sínu og reyndist vel í þeim ferðum sem hann tók þátt í. Bílanefnd sinnir bílnum vel með fyrirbyggjandi viðhaldi. Komin er af stað umræða um endurnýjun bílsins en hann er nú orðinn rúmlega 20 ára gamall. Ekkert hefur verið ákveðið í þeim efnum en það er stefna stjórnar að endurnýja þegar aðstæður til þess eru hagstæðar.

SAMSTARF VIÐ LANDSVIRKJUN

Samningur hefur verið við Landvirkjun um stuðning við verkefni félagsins. Síðasti samningur rann út í

árslok en hann hefur verið endurnýjaður. Stuðningur Landsvirkjunar er mikilvægur þar sem hann tryggir afnot af öflugum snjóþól í vorferðum, sem er grundvallaratriði fyrir þá ferð, sem er í senn umfangsmikil og fjölbreytt rannsókniferð og ferð sem sér um flutninga á eldsneyti og birgðum fyrir skálana og tækin á Grímsfjalli.

ÁRSHÁTÍÐ

Árshátíðin var haldin laugardaginn 16. nóvember. Allt gekk vel, þátttaka var góð en gestir voru tæplega 70. Fordrykkur var í þetta sinn í boði Háskóla Íslands og fór hann fram í Öskju. Guðmundur Jónasson flutti okkur svo út í óvissuna, í þetta sinn í ágætan sal úti á Seltjarnarnesi.

LOKAORÐ

Starfsemi JÖRFÍ hefur vakið verulega athygli á síðustu árum og hefur hún farið vaxandi frekar en hitt. Sú athygli nær langt út fyrir landsteinana, eins og sjá má af mörgum viðtölum og fréttum um sjálfboðastarf hér á landi við jöklarannsóknir. Mig langar að lokum að nefna þrjú dæmi þar sem félagið og starfsemi þess hefur verið getið að góðu:

1. Bók Andra Snæs Magnasonar, Tíminn og vatnið, en þar kemur félagið og starf afa og ömmu Andra Snæs, Árna Kjartanssonar og Huldu Filippusdóttur innan þess mjög við sögu.
2. Unglingabók Kristínar Helgu Gunnarsdóttur, Fjallaverksmiðjan, en hún gerist að stórum hluta í Breiðá, skála félagsins á Breiðamerkursandi.
3. Í nýlegri grein í Fréttablaðinu tók menntamálaráðherra Jöklarannsóknafélagið sem gott dæmi um þátttöku almennings í rannsóknnum og tiltók sérstaklega sporðamælingarnar.

Framundan er afmælisár, þar verður ýmislegt gert til að minnast tímamótanna og vonandi verður þetta 70. ár félagsins farsælt.

Flutt á aðalfundi 25. febrúar, 2020.

Magnús Tumi Guðmundsson